

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2010 vp

Valtioneuvoston selonteko Suomen ihmisoikeuspolitiikasta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä syyskuuta 2009 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi valtioneuvoston selonteon ihmisoikeuspolitiikasta (VNS 7/2009 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti suuri valiokunta, perustuslakivaliokunta, lakivaliokunta, sivistysvaliokunta, sosiaali- ja terveysvaliokunta, työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ja ympäristövaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnon (SuVL 2/2009 vp, PeVL 1/2010 vp, LaVL 28/2009 vp, SiVL 20/2009 vp, StVL 22/2009 vp, TyVL 25/2009 vp, YmVL 32/2009 vp) joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ulkoasiainministeri Alexander Stubb
- ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Paavo Väyrynen
- oikeusministeri Tuija Brax
- oikeuspäällikkö Päivi Kaukoranta, apulaisosastopäällikkö Anu Laamanen, yksikön päällikkö Pertti Anttinen, yksikön päällikkö Sofie From-Emmesberger, lähetystöneuvos Janne Jokinen, lainsäädäntösihteeri Päivi Rottola-Pukkila ja erityisavustaja Jori Arvonon, ulkoasiainministeriö
- lainsäädäntöjohtaja Sami Manninen, neuvotteleva virkamies Janina Groop-Bondestam ja

tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio, oikeusministeriö

- ylitarkastaja Maija Ahokas ja vähemmistövaltuutettu Johanna Suurpää, sisäasiainministeriö
- vanhempi hallitusneuvos Joni Hiitola, opetusministeriö
- lapsiasiavaltuutettu Maria-Kaisa Aula, hallitusneuvos Riitta-Maija Jouttimäki, tasa-arvoneuvos Riitta Martikainen ja tasa-arvovaltuutettu Pirkko Mäkinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- Kansainvälisen rikostuomioistuimen jäsen Erkki Kourula, Kansainvälinen rikostuomioistuin (ICC)
- puheenjohtaja Nils Torvalds, kansainvälisen ihmisoikeusasiain neuvottelukunta
- puheenjohtaja Nina Suomalainen, kehityspoliittinen toimikunta
- puheenjohtaja Sarita Friman-Korpela, romaniasiaain neuvottelukunta
- puheenjohtaja Hannele Pokka, saamelaisasiain neuvottelukunta
- pysyvä asiantuntija Leena Ruusuvoori, tasa-arvoasiain neuvottelukunta
- toiminnanjohtaja Frank Johansson, Amnesty International
- puheenjohtaja Gunvor Kronman, Kehitysyhteistyön palvelukeskus
- asiantuntija Eva-Marita Rinne-Koistinen, Kirkon ulkomaanapu
- puheenjohtaja Amu Urhonen, Kynnys ry
- hallituksen jäsen Sini Harkki, Luonnonsuojeluliitto

- pääsihteeri Tanja Auvinen, Naisjärjestöt Yhteistyössä - NYTKIS ry
  - johtava lakimies Marjaana Laine, Pakolaisneuvonta ry
  - pääsihteeri Aija Salo, Seksuaalinen tasavertaisuus Seta ry
  - varapuheenjohtaja Jarkko Tontti, Suomen PEN ry
  - pääsihteeri Eekku Aromaa, Suomen Sadankomitea ry
  - toiminnanjohtaja Hannu Ohvo, Suomen ammattiliittojen solidaarisuuskeskus SASK ry
  - oikeuksienvälontalakimies Liisa Murto, Vammaisfoorumi
  - professori Martti Koskeniemi
  - oikeustieteen tohtori Matti Pellonpää
  - professori Helena Ranta, Helsinki-komitea.
- Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
- Ihmisoikeusliitto
  - Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta
  - Lastensuojelun keskusliitto
  - Pelastakaa lapset ry
  - Saamelaiskäräjien hallitus
  - SAK - STTK - AKAVA
  - Suomen YK-liitto
  - Vammaisjärjestöjen kehitysyhteistyöyhdistys FIDIDA
  - Etyjin ihmiskaupan vastainen erityisedustaja Eva Biaudet
  - professori Martin Scheinin.

VALTIONEUVOSTON SELONTEKO

Selonteko jakautuu kahteen osaan, joista ensimmäisessä tarkastellaan ihmisoikeuksia osana Suomen ulkopoliittikkaa ja Euroopan unionin ulkosuhteita. Suomen kansainvälistä ihmisoikeuspolitiikkaa on näiltä osin aikaisemmin kuvattu ulkoasiainministeriön vuosina 1998 ja 2000 ulkoasiainvaliokunnalle antamissa selvityksissä

sekä vuonna 2004 annetussa valtioneuvoston selonteossa.

Selonteon toisessa osassa käsitellään perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista Suomessa. Tältä osin kyseessä on ensimmäinen valtioneuvoston eduskunnalle antama yleiskatsaus Suomen omaan ihmisoikeustilanteeseen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

1 Yleistä

Eduskunnan selonteolle etukäteen asettamat edellytykset

Eduskunta edellytti edellisen selonteon johdosta antamissaan lausumissa (EK 18/2004 vp), että hallitus toiminnallaan ja taloudellisten voimavarojen kohdentamisella toteuttaisi aktiivisesti selonteossa linjattuja tavoitteita. Eduskunta edellytti myös, että seuraavaan selontekoon sisällytettäisiin kokonaisvaltainen analyysi kansainvälisestä ihmisoikeustilanteesta ja Suomen toimin-

nasta ja että perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista Suomessa arvioitaisiin kattavasti.

Ulkoasiainvaliokunta katsoo nyt käsiteltävänä olevan selonteon vastaavan varsin hyvin eduskunnan edellisen selonteon johdosta antamiin lausumiin. Selonteko on aikaisempia selvityksiä monipuolisempi katsaus valtioneuvoston toimista ja päämääristä Suomen ihmisoikeuspolitiikassa. Kokonaisuudessaan selonteko tarjoaa eduskunnalle kattavan kokonaiskuvan sekä Suomen kansainvälisestä ihmisoikeuspolitiikasta että kansallisesta ihmisoikeustilanteesta. Selonteon käsittely antaa eduskunnalle hyvän mahdollisuuden vaikuttaa Suomen ihmisoikeuspolitiikan linjauksiin.

Selonteossa ei kuitenkaan ole käsitelty voimavarojen kohdentamista Suomen ihmisoikeuspolitiikkaan. Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että selonteon kehittäminen näiltä osin tekisi selonteosta konkreettisemmän sekä parantaisi eduskunnan vaikutusmahdollisuuksia.

Selonteon rakenne

Ulkoasiainvaliokunta pitää oikeana selonteon lähestymistapaa, jossa pyritään yhdistämään Suomen sisäistä ja ulkoista ihmisoikeusroolia. Ihmisoikeuksien toteutuminen kotimaassa luo pohjan kansainvälisen toiminnan uskottavuudelle. Selonteon rakennetta tulisi jatkossa edelleen kehittää näiltä osin, sillä käsiteltävänä olevassa selonteossa kansainvälinen ja kansallinen osuus ovat käytännössä toisistaan erilliset. Jatkossa nämä osuudet tulisi nivoa yhteen tiiviimmin.

Ulkoasiainvaliokunnan mielestä sekä kansainvälisen että kansallisen tarkastelun tulisi seuraavassa selonteossa olla tavoitteellista. Nyt käsiteltävänä olevassa selonteossa tämä toteutuu kansainvälisen tarkastelun osalta, kansallisen tarkastelun jäädessä luonteeltaan enemmänkin kuvailevaksi.

Selonteon täydentäminen kansallisella toimintaohjelmalla

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että selontekoon ei sisälly kattavia kannanottoja kansallisten korjaamistarpeiden etusijaisuuksista tai kiireellisyydestä eikä tarpeellisista tai käytettävissä olevista keinoista. Selontekoon ei sisälly kansallista toimintaohjelmaa todettujen puutteiden korjaamiseksi. Ulkoasiainvaliokunta pitää riittämättömänä tällaista lähestymistapaa, jossa painotutaan ongelmien kuvaukseen esittämättä toimenpiteitä niiden ratkaisemiseksi.

Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että selonteolle luonnollisen jatkon muodostaisi kansallisen toimintaohjelman laatiminen perus- ja ihmisoikeuksien toteuttamisesta Suomessa. Kansallisen toimintaohjelman laatiminen olisi myös useiden kansainvälisten suositusten mukaista. Viimeksi helmikuussa 2009 Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu suositteli tämän kaltaisten kansallisten toimintaohjelmien laatimista, ja

YK:ssa sellaista suositeltiin jo vuonna 1993 pidetyssä ihmisoikeuskonferenssissa.

Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että käytännössä kansallisen toimintaohjelman laatiminen voisi tapahtua seuraavan hallituskauden alussa yhdistettynä hallitusohjelman laatimiseen. Hallitusohjelmassa määriteltäisiin perus- ja ihmisoikeuspoliittiset yleislinjaukset, jotka konkreti-soitaisiin erillisessä toimintaohjelmassa. Tässä prosessissa arvioitaisiin tietyt osa-alueet erityisen tärkeiksi ja kiireellisiksi kehittämiskohteiksi. Samalla sitouduttaisiin huolehtimaan toimintaohjelman koordinoimiseksi ja toteuttamiseksi tarvittavista resursseista. Toimintaohjelman toteuttamisessa edettäisiin sen hyväksymisen jälkeen suunnitellusti ja valvotusti.

Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että kansallista toimintaohjelmaa laadittaessa huomioitavaksi tulisi selonteossa todettujen puutteiden lisäksi muun muassa kansainvälisten valvontaelinten päätöksiä ja suosituksia, tuomioistuinten ja ylimpien laillisuusvalvojien ratkaisuja sekä eduskunnan perustuslakivaliokunnan käytäntöä. Toimintasuunnitelmassa voitaisiin myös hyödyntää Suomen raportteja kansainvälisille valvontaelimille sekä ottaa huomioon tällaisten elinten Suomelle esittämä kritiikki.

Kansallisen ihmisoikeusinstituution perustaminen

Selonteossa esitetään ajatus kansallisen ihmisoikeusinstituution perustamisesta koordinoimaan tiedon kokoamista ja arviointia sekä tiedonvaihtoa erityisesti kansainvälistä yhteistyötä varten. Taustalla on se, että perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kansallinen valvontajärjestelmä jakautuu Suomessa useille tahoille. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan, ylimpien laillisuusvalvojien, valtuutettujen, tuomioistuinten ja muiden viranomaisten ohella myös kansalaisyhteiskunnalla on, ja tulee olla, merkittävä rooli valvonnassa.

Kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden perustamisesta on annettu Pariisin periaatteiksi kutsutut kansainväliset suositukset. Suositusten mukaan instituution tulee olla asemaltaan itsenäinen ja riippumaton. Lisäksi sillä tulee olla

monipuolinen kokoonpano sekä laajasti ymmärrettävä tehtävä edistää ja suojella ihmisoikeuksia. Instituution tulisi seurata ja valvoa kansallista ihmisoikeustilannetta, antaa suosituksia ja tehdä ehdotuksia ihmisoikeuksien edistämiseksi sekä toimia ihmisoikeustietoisuuden lisäämiseksi.

Valtioneuvosto puoltaa selonteossa instituution perustamista eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian yhteyteen. Ulkoasiainvaliokunta pitää perustuslakivaliokunnan (PeVL 1/2010 vp) tavoin tärkeänä, että kansallisen ihmisoikeusinstituution perustamista viedään ripeästi eteenpäin oikeusministeriön asettaman työryhmän saatua valmiiksi selvityksensä instituution perustamisesta.

Seuraavan selonteon laatiminen

Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että valtioneuvoston selonteko Suomen ihmisoikeuspolitiikasta tulisi toimittaa eduskunnalle kerran vaalikaudessa. Seuraava selonteko voitaisiin ajoittaa seuraavan vaalikauden lopulle, jolloin siinä voitaisiin käsitellä Suomen kansainvälistä toimintaa ja tavoitteita sekä arvioida kansallisen toimintaohjelman tavoitteiden saavuttamista.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota kuntien asemaan ja rooliin ihmisoikeuksien toteuttamisessa Suomessa. Valiokunnan mielestä olisi tärkeää, että kuntien edustajat osallistuisivat tiiviisti ehdotetun kansallisen toimintaohjelman sekä seuraavan selonteon valmisteluihin.

Ulkoasiainvaliokunta pitää perustuslakivaliokunnan (PeVL 1/2010 vp) tavoin tarpeellisena myös pohdintaa siitä, miten perusteilla oleva kansallinen ihmisoikeusinstituutio voisi riippumattomuuttaan vaarantamatta osallistua seuraavan selonteon valmisteluun.

2 Kansainvälinen ihmisoikeusympäristö

Selonteossa kuvataan kansainvälisen ihmisoikeusympäristön kehitystä vuoden 2004 jälkeen sekä yleisesti että alueittain. Maailmanlaajuinen ihmisoikeustilanne on parantunut joiltain osin. Kuolemanrangaistuksen käyttö on vähentynyt. Kansainväliset normit ovat vahvistuneet, mistä

tärkeimpiä esimerkkejä ovat YK:n yleiskokouksessa vuonna 2006 hyväksytyt vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimus sekä tahdonvastaiset katoamiset kieltävä yleissopimus. Myös tietoisuus ihmisoikeuksista on parantunut, ja kansalaisyhteiskunnan rooli ihmisoikeuskeskustelun ylläpitäjänä ja reformien vauhdittajana vahvistunut.

Kansainvälisesti katsottuna ihmisoikeudet toteutuvat suhteellisen hyvin EU:n alueella sekä selonteossa käsittelemättä jätetyssä Pohjois-Amerikassa. EU:n jäsenmaissa pahimpia ongelmia ovat vähemmistöihin kohdistuva syrjintä ja väkivalta, lapsiin kohdistuva väkivalta, lähisuhdeväkivalta ja ihmiskauppa. Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueella ihmisoikeustilanteet ovat yleisesti ottaen kehittyneet positiivisesti. EU:n ulkopuolisessa Euroopassa ihmisoikeustilanne on jonkin verran kohentunut, lähinnä EU-jäsenyyteen tähtäävissä maissa. Itäisessä Euroopassa kuitenkin heikot valtiorakenteet ja keskitetyt poliittiset järjestelmät antavat edelleen tilaa vakaville ihmisoikeusloukkauksille ja rangaistamattomuudelle. Afrikassa, Aasiassa ja Lähi-idässä useissa maissa on hyvin vakavia ihmisoikeusongelmia, vaikka myönteistäkin kehitystä on toki joiltain osin tapahtunut.

Kansainvälisillä foorumeilla käytävä keskustelu on ollut kärjistynyttä useissa kysymyksissä. Tästä esimerkkejä ovat väittely sananvapaudesta suhteessa niin sanottuun vihapuheeseen sekä terrorismin vastaisessa toiminnassa käytetyt menetelmät. Lisäksi pyrkimykset parantaa sukupuolten välistä tasa-arvoa ja naisten ja tyttöjen oikeuksia ovat kohdanneet yllättävänkin kiihkeää vastarintaa.

Ulkoasiainvaliokunta pitää kansainvälisen toimintaympäristön kuvausta selonteossa varsin vahvasti painottuneena kuvaamaan kansainvälisillä foorumeilla käytäviä keskusteluja. Ulkoasiainvaliokunta pitää selontekoa näiltä osin arvokkaana kuvauksena, mutta katsoo, että painotuksen vuoksi todellisten ihmisoikeustilanteiden käsittely on jäänyt liian kevyeksi. Esimerkiksi ihmisoikeuksien kannalta hyvin kiinnostavan Lähi-idän alueen tilanteiden kuvaaminen on selonteossa jäänyt kovin pintapuoliseksi ja vail-

le selkeää näkemystä. Valiokunta korostaa, että selonteossa mainitut Israelin ja palestiinalaisten konfliktin jatkuminen, Irakissa käyty sota ja terrorismin vastainen toiminta eivät ole perusteita hiljaisesti hyväksyä alueen maiden ihmisoikeusongelmien jatkumista, vaan syytä lisätä entisestään ponnisteluja Lähi-idän poliittisten ongelmien ratkaisemiseksi ja ihmisoikeustilanteiden parantamiseksi.

Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että Suomen ihmisoikeuksiin liittyvän politiikan ja toiminnan perimmäisenä tavoitteena on oltava todellisten ihmisoikeustilanteiden parantuminen.

3 Suomen kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan toteuttaminen

Lähtökohdat

Ihmisoikeuspolitiikka on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista toimintaa. Suomen ihmisoikeuspolitiikkaa ja suomalaisten asiantuntijoiden työtä arvostetaan kansainvälisesti, mikä on merkittävä tekijä Suomen maineen ja kansainvälisen aseman kannalta.

Suomen kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan painopisteitä ovat naisten, lasten, vammaisten henkilöiden, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen sekä alkuperäiskansojen oikeudet. Lisäksi Suomi kiinnittää erityistä huomiota romanien ja muiden vähemmistöjen asemaan. Ulkoasiainvaliokunta pitää näitä painopisteitä oikein asetettuina. Valiokunta katsoo, että painopisteisiin panostaminen vahvistaa Suomen ihmisoikeuspolitiikan vaikuttavuutta.

Monenkeskisten instituutioiden kautta vaikuttaminen

Maailmanjärjestönä YK on edelleen keskeinen foorumi uusien ihmisoikeusnormien luomiseen. YK:n ihmisoikeusjärjestelmän keskiössä on Genevessä toimiva ihmisoikeusneuvosto. Tärkeää monenkeskistä normatiivista työtä ja käytännön yhteistyötä tehdään myös mm. Euroopan neuvoston ja Etyjin puitteissa. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä EU:n ja Suomen aktiivisuutta monenkeskisissä järjestöissä, toimielimissä ja neuvotteluprosesseissa sekä monenkeskistä jär-

jestelmää kehitettäessä. Yksi merkittävä tilaisuus EU:n ja Suomen aktiivisuudelle tarjoutuu vuonna 2011, kun ihmisoikeusneuvoston asemaa arvioidaan.

Eräs keskeinen Suomen ihmisoikeuspolitiikan yhtymäkohta kansalliseen ihmisoikeustilanteeseen on liittyminen uusiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin ja niiden toimeenpano Suomessa. Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että viime aikoina Suomi on liittynyt tällaisiin sopimuksiin suhteellisen hitaasti. Tämä koskee myös selonteossa todettuja Suomen kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan painopistealueita. Mietinnön osiossa 5 nostetaan esiin useita esimerkkejä.

Euroopan unionissa vaikuttaminen

EU on Suomen kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan keskeisin vaikutuskanava. EU on keskeinen osapuoli ihmisoikeuksia käsittelevissä monenkeskisissä neuvotteluprosesseissa ja pyrkii kahdenvälisissä suhteissaan edistämään ihmisoikeuksia. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että Suomi vaikuttaa aloitteellisesti EU:n halun ja kykyyn käsitellä EU:n alueella sisäisiä ihmisoikeusongelmia. Erityisesti ulkoasiainvaliokunta katsoo tarpeelliseksi vaikuttamisen siihen, että EU:n tasolla saataisiin kaikki jäsenmaat noudattamaan syrjimättömyyteen perustuvaa politiikkaa suhteessa romaneihin ja muihin vähemmistöihin. Ulkoasiainvaliokunta pitää ihmisoikeuspoliittisesti kestävämmänä, että romanien epätyytyttävä tilanne useissa EU:n jäsenvaltioissa ja suorastaan hälyttävä tilanne eräissä jäsenvaltioissa jatkuu ilman, että EU kykenee tehokkaasti puuttumaan asiaan.

Suomella on hyvä mahdollisuus toimia romanien oikeuksien esille tuojana EU:ssa, samalla kun Suomi jatkaa aktiivista toimintaansa asiassa Euroopan neuvostossa sekä kotimaisen tilanteen parantamiseksi. Kullakin EU:n jäsenvaltiolla on ensisijainen vastuu kansalaisistaan. Samalla romanit, joita arvioidaan olevan Euroopassa 8—12 miljoonaa, ovat myös eurooppalainen vähemmistö, jonka aseman kohentamiseen on voitava vaikuttaa myös yhteiseurooppalaisin toimin. Romanien aseman parantamiseksi on EU:ssa otettu

askelia, kuten sitoutuminen kahden vuoden väliajoin romanikysymysten huippukokouksen järjestämiseen EU:n puheenjohtajamaan johdolla. Ulkoasianvaliokunta pitää näitä askelia sinänsä myönteisinä mutta ongelman mittakaavaan nähden täysin riittämättöminä.

Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä toimimista sen puolesta, että ihmisoikeuksien vahvistaminen valtavirtaistetaan kaikkeen unionin ulkoiseen toimintaan. Tässä suhteessa yksi ajankohtainen asia on se, että EU:n perusteilla olevassa ulkosuhdepalvelussa varmistetaan virkamiesten kyky edistää ihmisoikeuspoliittisia tavoitteita.

Olenainen instrumentti EU:n ulkosuhteissa on kolmansien maiden kanssa laadittavat sopimukset. Ulkoasiainvaliokunta katsoo suuren valiokunnan (SuVL 2/2009 vp) tavoin, että ihmisoikeusklausuulien käyttöä EU:n kolmasmaasopimuksissa tulee vahvistaa sisällyttämällä niihin ihmisoikeuskehityksen seurantamekanismeja ja konsultaatioprosesseja.

EU:n ihmis- ja perusoikeusolottuvuus on vahvistunut Lissabonin sopimuksen voimaantulon myötä. Euroopan perusoikeuskirjan määräykset ovat nyt jäsenvaltioita ja unionin toimielimiä oikeudellisesti sitovia tietyin poikkeuksin. EU:n tultua oikeushenkilöksi se voi nyt myös liittyä osapuoleksi kansainvälisiin sopimuksiin. Lissabonin sopimus myös asettaa tämän velvoitteeksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen osalta.

Ulkoasiainvaliokunta pitää perustuslakivaliokunnan (PeVL 1/2010 vp) tavoin tärkeänä, että Suomi unionissa toimiessaan aktiivisesti edistää Euroopan ihmisoikeussopimukseen liittymisen ripeää toteuttamista. Lähtökohtana on pidettävä EU:n liittymistä Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja sen pöytäkirjoihin mahdollisimman kattavasti.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää suuren valiokunnan (SuVL 2/2009 vp) tavoin huomiota myös siihen, että Lissabonin sopimus on johtanut EU:n toiminnassa niin sanotun pilarijaon poistumiseen. Komission, Euroopan parlamentin ja EU-tuomioistuimen toimivalta on laajentunut, mikä on erityisen merkittävää perus- ja ihmisoikeusherkkien oikeus- ja sisäasioiden kannalta.

Vastaavasti mahdollisuutta EU:n perusoikeusviraston toimialan laajentamiseksi näihin kysymyksiin voidaan pitää kannatettavana.

Ulkoasiainvaliokunnan mielestä Suomen tulee toimia aktiivisesti tehokkaan EU:n sisäisen ihmisoikeuspolitiikan luomiseksi. Juuri nyt, Lissabonin sopimuksen voimaan tultua olisi otollinen aika kiinnittää enemmän huomiota tarpeeseen vahvistaa EU:n keinoja tarkastella perusoikeuksien toteutumista sen omalla alueella. Esimerkiksi neuvostossa ei ole tätä tarkoitusta varten perustettua työryhmää. Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että Suomen tulee aloitteellisesti edistää selonteossa esiintuotua ajatusta pysyvän työryhmän perustamisesta tukemaan ihmisoikeusvelvoitteiden toteuttamista EU:n sisällä. Lisäksi ulkoasiainvaliokunta katsoo suuren valiokunnan (SuVL 2/2009 vp) ja perustuslakivaliokunnan (PeVL 1/2010 vp, PeVL 8/2009 vp) tavoin, että Suomen tulee olla aloitteellinen kehitettäessä EU-lainsäädännön ennakkollista perusoikeusvalvontaa komissiossa samoin kuin lainsäädäntömenettelyjen yhteydessä ministerineuvostossa ja Euroopan parlamentissa.

Suora kansallinen vaikuttaminen

Suomen kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan suoraa kansallista toteuttamista tehdään muun muassa kahdenvälisen kehitys yhteistyön keinoin sekä nostamalla ihmisoikeuskysymyksiä esiin Suomen kahdenvälisissä suhteissa. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että vakavat ihmisoikeusongelmat huomioidaan johdonmukaisesti Suomen kahdenvälisissä suhteissa, mukaan lukien ulkomaankauppaan liittyvät kansalliset kysymykset, kuten esimerkiksi puolustusmateriaalien ja kaksikäyttötuotteiden vienti.

4 Ihmisoikeusympäristö Suomessa

Kotimaisia perus- ja ihmisoikeusongelmia hahmotettaessa luontevana lähtökohtana ovat kansainvälisten tuomioistuinten ja valvontaelinten kannanottojen ohella kotimaisten ylimpien tuomioistuinten ja laillisuusvalvojien ratkaisut samoin kuin perustuslakivaliokunnan käytäntö. Kansainväliset valvontaelimet ja ylimmät kan-

salliset laillisuusvalvojat ovat kiinnittäneet toistuvaa huomiota eräisiin perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta merkittäviin ongelmiin Suomessa. Ulkoasiainvaliokunta katsoo perustuslakivaliokunnan (PeVL 1/2010 vp, PeVM 10/2009 vp) tavoin, että nämä huomiot ovat usein merkkejä vakavista rakenteellisista ongelmista, joihin on syytä puuttua lainsäädännöllisin tai muin tarvittavin toimenpitein.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen Suomeen kohdistuneista tuomioista valtaosa on liittynyt oikeudenkäyntien viivästymiseen. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt hallituksen laativan kokonaissuunnitelman esitutkinnan, syyteharkinnan ja oikeudenkäyntien joutuisuuden parantamiseksi. Ylimmät kansalliset laillisuusvalvojat ovat useaan otteeseen puuttuneet käsittelyaikojen pituuteen myös hallinnossa. Toinen toistuva Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen langettavien tuomioiden aihe on ollut sananvapauden suhde yksityisyyden suojaan. Ulkoasiainvaliokunta pitää perustuslakivaliokunnan (PeVL 1/2010 vp, PeVL 23/2004 vp) tavoin tärkeänä kehittää Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanon seuranta.

Kansainvälisten valvontaelinten suosituksissa ja päätelmissä esiin nostetuista yksittäisistä ongelmista ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota paljusellien käyttöön Suomen vankiloissa. Eurooppalainen komitea kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi on kritisoinut Suomea asiasta jo neljästi. Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että suosituksia ja niiden toimeenpanoa on seurattava jatkuvasti, aktiivisesti ja kattavasti. Ulkoasiainvaliokunta pitää perustuslakivaliokunnan (PeVL 1/2010 vp, PeVL 23/2004 vp) tavoin keskeisenä haasteena raportoinnin perusteella annettujen suositusten käsittelyä koko hallitusta sitouttavasti.

5 Keskeisistä ihmisoikeuspoliittisista aiheista

Demokratia ja oikeusvaltio

Selonteon mukaan Suomi edistää kansainvälisessä toiminnassaan ihmisoikeuksia, demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta, hyvää hallintoa ja

korruption poiskitkemistä laajan demokratianäkemyksen mukaisesti. Demokratiakysymyksissä korostetaan avoimen ja tasavertaisen vuoropuhelun merkitystä valtioiden välillä. Samoin korostetaan demokratiaa edistävien toimijoiden keskinäisen yhteistyön merkitystä sekä naisten roolia ja mitään väestöryhmiä syrjimättömän demokratian edistämistä. Ulkoasiainvaliokunta pitää tätä lähestymistapaa ja näitä painotuksia oikeina.

Sananvapaus on yksi demokraattisen yhteiskunnan välttämättömistä edellytyksistä. Ulkoasiainvaliokunnan mielestä selonteossa olisi ollut syytä enemmän käsitellä sananvapautta ja sen tukemista. Yhtäältä sananvapauden esteenä olevat rajoitukset jatkuvat edelleen monissa maissa. Toisaalta sananvapaus on viime aikoina noussut esiin uudessa mittakaavassa muun muassa informaatio- ja viestintäteknologian kehittymisen kautta.

Selonteossa mainitaan toistuvasti ihmisoikeuksien puolustajien suojelu. Ihmisoikeuksien puolustajiin kohdistuu muun muassa murhia, pahoinpitelyjä, laittomia uhkauksia, katoamisia, perusteettomia pidätyksiä ja vangitsemisia useissa maissa — usein julkisen vallan toimesta tai sen hiljaisella hyväksynnällä. Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siihen, miten monenlaiset henkilöt ovat vaarassa joutua vastaavien tekojen kohteeksi ihmisoikeuskysymyksiä esille nostessaan. Esimerkkejä tällaisista ryhmistä ovat toimittajat ja ammattiyhdistysaktivistit.

Perus- ja ihmisoikeuskasvatus

Ihmisoikeuslähtöinen ajattelu ja ihmisoikeusperiaatteet voivat juurtua koko yhteiskuntaan vain ihmisoikeuskoulutuksen, kasvatuksen ja tiedotuksen kautta. Tässä on Suomessa myös kansallisesti kehittämisen ja lisäresurssien kohdistamisen tarve, vaikka Suomessa onkin kansainvälisesti tarkastellen hyviä voimavaroja ja keinoja, kuten lapsiasiavaltuutettu, lapsiasianeuvottelukunta, lasten ja nuorten politiikkaohjelma ja lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma.

Ulkoasiainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan käytännön ihmisoikeuskoulutus on

edelleen pitkälti kansalaisjärjestöjen vastuulla ja ihmisoikeuskasvatus kouluissa jää käytännössä liiaksi yksittäisen opettajan kiinnostuksen kohteista riippuvaiseksi. Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää sivistysvaliokunnan tavoin (SiVL 20/2009 vp) huomiota siihen, että YK:n lapsen oikeuksien toimeenpanon kannalta Suomessa on puutteena ihmisoikeuskasvatuksen heikko toteutuminen perusopetuksessa ja lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten koulutuksessa.

Ulkoasiainvaliokunta pitää sivistysvaliokunnan tavoin välttämättömänä, että perus- ja ihmisoikeudet ovat keskeinen osa perusopetuksen arvon pohjaa. Perus- ja ihmisoikeuskasvatusta tulisi lisätä kaikilla koulutusasteilla. Tämän tulisi toteutua kokonaisvaltaisesti myös keskiasteen opilaitoksissa.

Lapset

Ulkoasiainvaliokunta pitää myönteisenä tapaa, jolla lapsen oikeudet on selonteossa nostettu näkyvästi esiin. Selonteon mukaan Suomi kiinnittää lasten oikeuksien edistämässä erityistä huomiota lapsikäyttöön. Tämä on tärkeää kansainvälisesti, EU:n tasolla ja kansallisesti.

Selonteossa painotetaan lapsiin kohdistuvan väkivallan estämistä. Ulkoasiainvaliokunta pitää tätä hyvänä painopisteenä sekä kansainvälisesti että kansallisesti huomioiden myös lapsiin kohdistuvan väkivallan yleisyyden Suomessa.

Kansainvälisessä toiminnassa Suomi on mm. tukenut YK:n ihmisoikeusvaltuutetun ja Euroopan neuvoston tähän tähtäävää toimintaa. Ulkoasiainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan Suomi voisi kuitenkin tehdä enemmänkin lapsiin kohdistuvan väkivallan suhteen. Esimerkiksi voitaisiin selvittää mahdollisuuksia kohdistaa Suomen humanitaarista apua enemmän lasten turvallisuutta edistäviin ohjelmiin.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää vakavaa huomiota Suomen viipyvään ratifiointiin koskien lapsen oikeuksien sopimukseen tehtyä valinnasta pöytäkirjaa lasten myynnistä, lapsiprositutiosta ja lapsipornografiasta. Tämä tammikuussa 2002 voimaan astunut pöytäkirja on ratifioitu tai muuten voimaan saatettu jo 135 maassa. Informaatio- ja viestintäteknologian kehitys ja

käytön leviäminen sekä matkustamisen helpottuminen korostavat entisestään sen tärkeyttä, että kansainvälisiä instrumentteja vahvistetaan, jotta lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja sen valmisteluun puututtaisiin kaikkialla tehokkaasti.

Suomen ratifiointi on ajankohtaista myös liittyen Euroopan neuvoston yleissopimukseen lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan. Ajankohtaisuutta lisää se, että koko sopimuksen voimaantulo odottaa tarvittavaa määrää ratifiointeja.

Kolmas esimerkki ajankohtaisesta ratifioinnista on lasten oikeuksien käyttöä koskeva eurooppalainen yleissopimus. Sopimus astui voimaan vuonna 2000, ja se on tällä hetkellä voimassa 13 maassa.

Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että kansallisessa prosessissa olevien lasten ihmisoikeuksiin liittyvien sopimusten ratifioinnit tapahtuvat viivytyksettä.

Suomi kielsi ruumiillisen kurituksen vuonna 1984 yhtenä maailman ensimmäisistä valtioista. Kansainvälisesti se on edelleen sallittua jopa joidenkin EU-maiden lainsäädännössä. Vaikka kuritusväkivalta on Suomessa merkittävästi vähentynyt, lasten kokema väkivalta on selonteon mukaan edelleen varsin yleinen ilmiö Suomessa.

Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että lapsen oikeuksien ja ruumiillisen koskemattomuuden kunnioittamista tulisi edistää kokonaisvaltaisesti. Väkivallan ehkäisyssä ja torjunnassa tulee kiinnittää huomiota myös lapsiin kohdistuvaan henkiseen väkivaltaan. Lisäksi on puututtava kansallisesti suhteellisen uusiin ongelmiin. Esimerkiksi on varmistettava, että lapsen terveyttä loukkaavia perinnäistapoja, kuten tyttöjen ympärileikkausta, ei noudateta. Kuten selonteossa todetaan, tyttöjen ympärileikkaus on kaikissa muodoissaan Suomessa rikoslain mukaan rangaistava teko, myös silloin, kun Suomessa asuva tyttö viedään leikattavaksi ulkomaille. Suomessa myös rikoslaki ja lastensuojelulaki käytännössä asettavat tytön ympärileikkaamisen suunnittelusta tietäville henkilöille velvollisuuksia ilmoittaa tietonsa viranomaisille. Ulkoasiainvaliokunta pitää myönteisenä selonteossa mai-

nittua ajatusta kansallisen toimintasuunnitelman laatimisesta tyttöjen ympärileikkausten estämiseksi ja jo ympärileikkattujen tyttöjen ja naisten tukemiseksi.

Lasten asemaan liittyen ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota myös kouluissa ja päiväkodeissa kiusaamisen ongelmaan Suomessa. Kiusaamisella voi olla laajoja ja hyvin pitkäaikaisia vaikutuksia kohteeksi joutuneen henkilön mielenterveyteen ja hyvinvointiin. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että kiusaamiseen puuttumista Suomessa tehostetaan.

Selonteossa käsitellään myös lasten osallistumista ja kuulemista, joka on valiokunnan saaman selvityksen mukaan ollut Suomessakin vähällä huomiolla. YK:n lapsen oikeuksien komitea on huomauttanut Suomea asiasta. Valiokunta katsoo, että pelkän osallistumisen sijasta tulee tarkastella laajasti lasten osallisuutta. Osallisuus on muun muassa lapsen kuulemista ja lapsen vaikuttamista lasta itseään koskevissa asioissa ja päätöksenteossa. Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota myös lasten ja nuorten puutteellisiin mahdollisuuksiin saada tarvitsemiansa palveluita. Yksi esimerkki tästä ovat vaikeudet mielenterveysongelmista kärsivien lasten ja nuorten pääsyssä hoitopalveluiden piiriin.

Naiset

Selonteossa on yleisesti ottaen nostettu hyvin esiin naisten oikeuksia, ja selonteon teemoja on käsitelty sukupuolinäkökulmasta. Ulkoasiainvaliokunta pitää myönteisenä, että sukupuolinäkökulmaa on valtavirtaistettu selontekoon. Valtavirtaistamista olisi jatkettava seuraavassa selonteossa. Tasa-arvon edistäminen ja sukupuolinäkökulman huomioiminen ovat tärkeitä mm. rankaisemattomuuteen puuttumisessa, väkivallan estämisessä ja käsittelemisessä, moniperustaisen syrjinnän torjumisessa, ihmisoikeuskasvatuksessa ja -koulutuksessa, yksilön ihmisoikeuksien toteutumisessa uskonnollisissa yhteisöissä, vankeinhoidossa, työsuhteisiin liittyvissä kysymyksissä, köyhyyden ja syrjäytymisen torjunnassa, sosiaali- ja terveystaloudissa sekä ihmis-

kaupan ja prostituution ehkäisemisessä ja käsittelemisessä.

Naisiin kohdistuva väkivalta on edelleen vakava ihmisoikeusongelma Suomessa. Kansainväliset valvontaelimet ovat antaneet Suomelle useita huomautuksia siitä, että naisiin kohdistuvaan väkivaltaan ei ole kyetty riittävästi puuttumaan.

Naisiin kohdistuva väkivalta -termin alle sisältyy monenlaista väkivaltaa. Yleisintä on parisuhdeväkivalta. Selonteossa vähäiselle huomiolle on jäänyt naisiin kohdistuva seksuaalinen väkivalta. Ulkoasiainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan naisiin kohdistuvaan seksuaaliseen väkivaltaan tulisi kiinnittää enemmän huomiota johtuen palvelujärjestelmän puutteellisuuksista Suomessa sekä siitä, että oikeuteen menevien tapausten määrä on asiantuntija-arvioiden mukaan vähäinen verrattuna todellisuudessa tapahtuneen väkivallan määrään.

Ulkoasiainvaliokunta korostaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan (TyVL 25/2009 vp) tavoin ennaltaehkäisyn ja koulutuksen merkitystä väkivallan ehkäisemisessä. Selonteossa mainitaan, että tuomareille järjestetyillä kursseilla on pyritty oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä uhkaavien tekijöiden havaitsemiseen ja niihin reagoimiseen. Ulkoasiainvaliokunta korostaa myös syyttäjäille ja poliiseille annettavan koulutuksen tärkeyttä lähisuhteissa tapahtuneen väkivallan tunnistamisessa ja siihen liittyvän tekijän uhriin kohdistaman vallankäytön havaitsemisessa. Valiokunta pitää tärkeänä vahvistaa myös muiden ammattikuntien, kuten lääkärien ja terveydenhoitohenkilökunnan, valmiuksia ottaa väkivalta tai sen uhka puheeksi.

Parisuhdeväkivallasta puhutaan Suomessakin lähes yksinomaan miehen naiseen kohdistamana väkivaltana. Tämä on yleisin mutta ei ainoa parisuhdeväkivallan muoto. Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että väkivallan ehkäisemistä on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti. Tällöin huomioidaan myös kaiken kotona tapahtuvan väkivallan negatiivinen vaikutus lapsiin, samaa sukupuolta olevien henkilöiden suhteessa tapahtuva väkivalta sekä naisten miehiin kohdistama väkivalta.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää työelämä- ja tasa-arviovaliokunnan tavoin huomiota turvakoipaikkojen määrään Suomessa. Kuten selonteossa todetaan, turvakotipaikkoja on vajaat 100, kun Euroopan unionin suosituksen mukaan niitä tulisi Suomessa olla noin 500. Turvakodit jakautuvat alueellisesti epätasaisesti, ja eniten paikkojen puutteesta kärsivät Itä- ja Pohjois-Suomi sekä Pohjois-Pohjanmaa. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että turvakotipaikkojen määrää lisätään.

Kuten selonteossa todetaan, maahanmuuttajanaiset ovat Suomessakin erityisen haavoittuvassa asemassa väkivaltaa kohdatessaan. Esimerkiksi usein kantaväestöä suurempi riippuvuus puolisoista ja vaikeudet auttavien tahojen löytämisessä nostavat maahanmuuttajanaisten riskiä altistua väkivallalle. Ulkoasiainvaliokunta katsoo asian vaativan kasvavaa huomiota. Kuvaa-va on selonteon toteutus, että pääkaupunkiseudun turvakodeissa maahanmuuttajien vuosittainen osuus on noussut 1990-luvun alkupuolen 9 prosentista noin 30 prosenttiin.

Ulkoasiainvaliokunta pitää tarpeellisena, että Pohjoismaissa verrattain uusien ongelmien, kuten niin sanotun kunniaväkivallan, ehkäisyä, tunnistamista ja torjuntaa tehostetaan Suomessa nopeasti. Kunniaväkivalta liittyy yleensä maahanmuuttajatyttöjen tai -naisten pakottamiseen toimimaan isän tai muun perheen tahdon mukaisesti esimerkiksi puolison valintaan, seurusteluun tai pukeutumiseen liittyvissä asioissa. Kunniaväkivalta voi toisinaan kohdistua myös isän tai perheen ei-toivotuiksi määrittelemiin kumppaneihin.

Ulkoasiainvaliokunta huomauttaa, että YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevaa yleissopimusta (CEDAW-sopimus) olisi selonteossa ollut hyvä nostaa enemmän esille. Sopimus on Suomea oikeudellisesti sitova ja sisältää raportointivelvoitteen. Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota Suomen CEDAW-komitealta saamaan huomautukseen siitä, että suomalaisten tietoisuutta sopimuksesta pitäisi lisätä. Valiokunta katsoo, että yleisen tietoisuuden lisäämiseksi seuraavassa valtioneuvoston ihmisoikeusselonteossa olisi hyvä tuoda vielä koros-

tuneemmin esille CEDAW-sopimuksen ja Pekingissä 1995 pidetyn YK:n neljännen naisia käsitelleen maailmankonferenssin toimintaohjelman sisältö sekä niiden vaikutukset naisten aseman kehittämiseen kansainvälisesti ja Suomessa. CEDAW-komitean loppupäätelmät, suosituksukset ja huomautukset ovat tärkeitä välineitä ihmisoikeustilanteiden parantamisessa. Niiden aktiivinen käyttöönotto myös suomalaisen tasa-arvopolitiikan suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää.

Iäkkäät henkilöt

Väestön vanheneminen on Suomessa koko yhteiskuntaan keskeisesti vaikuttava kehityssuunta, jota on tarpeen käsitellä myös perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta käytävissä keskustelussa. Samaan aikaan ikääntyneet ja vanhuksat kokevat Suomessa, kuten muuallakin Euroopassa, syrjintää sekä työelämässä että muualla yhteiskunnassa. Koska ikäsyrjintä on osittain tiedostamatonta, ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että Suomessa toimitaan vallitsevien asenteiden ja käytäntöjen korjaamiseksi.

Vanhusten palveluissa ja erityisesti laitoshoidossa on eduskunnan oikeusasiamiehen ja lääninhallitusten valvontatoiminnassa tullut esiin vakavia puutteita esimerkiksi vanhusten itsemääräämisoikeuden toteutumisessa. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että vanhustenhoidon ongelmiin puututaan tehokkaasti.

Ulkoasiainvaliokunta katsoo sosiaali- ja terveysvaliokunnan (StVL 22/2009 vp) tavoin, että erityistä huomiota on kiinnitettävä ikäihmisten köyhyyden torjumiseen. Ikääntyneiden avun tarve ja saadun avun riittämättömyys kasaantuvat naisvaltaiseen korkeimpaan ikäryhmään. Tämä on Suomessa kasvava ihmisryhmä. Siihen kuuluvista merkittävä osuus on pienituloisia, joihin myös erilaiset palvelumaksut ja niiden korotukset kohdistuvat raskaimmin.

Ulkoasiainvaliokunta korostaa sosiaali- ja terveysvaliokunnan tavoin vanhusten itsemääräämisoikeuden kunnioittamista ja tarpeiden huomioimista. Tarvittavat valinnat eri asumismuotojen ja palveluiden välillä tulee tehdä henkilön tarpeet ja toivomukset huomioiden. Koto-

na asuvien vanhusten palveluvajeen korjaamista tulisi korjata ja kompensoida nykyistä tehokkaammin.

Vammaiset henkilöt

Vammaiset henkilöt joutuvat monenlaisen sekä välittömän että välillisen syrjinnän kohteeksi. Vammaiset henkilöt ovat kehitysmaiden köyhistä köyhimpiä, ja heihin kohdistuva moniperustainen syrjintä on yleistä maailmanlaajuisesti. Ulkoasiainvaliokunta pitää myönteisenä selonteossa todettua vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisen nostamista yhdeksi Suomen kehityspolitiikan läpileikkaavista teemoista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomi on tehnyt kansainvälisesti työtä tämän edistämiseksi, mutta voisi toimia aktiivisemminkin esimerkiksi Maailmanpankin voimavarojen suuntaamisessa vammaisten henkilöiden oikeuksien toteuttamiseen ja EU:ssa tiedonsaannin ja -hallinnan oikeuden toteuttamiseksi.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomi ei ole ratifioinut YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimusta eikä virallista suomennosta sopimuksesta ole julkaisu. Sopimuksen ratifioinnin aikataulusta ei selonteossa esitetä arviota. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan (TyVL 25/2009 vp) tavoin ulkoasiainvaliokunta katsoo, että ratifioinnin nykyiset esteet ja aikataulu olisi tullut selventää selonteossa. Sopimuksen ratifioineiden maiden määrä on tällä hetkellä jo 79.

Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen ratifiointi tapahtuu Suomessa viivytyksettä ja ratifiointia edistävissä prosessissa huomioidaan vammaisjärjestöjen edustajia.

Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että Suomessa puututaan tehokkaasti vammaisten kohtaamiin ongelmiin, kuten esimerkiksi oikeusturvaongelmiin, työllistymisongelmiin ja ongelmiin yhdenvertaisuuden saavuttamisessa.

Vähemmistöt

Syrjinnän vastaista toimintaa käsitellään selonteon kansainvälisessä osuudessa läpileikkaavana teemana. Vähemmistöt ovat Suomen ihmis-

oikeuspolitiikan perinteistä osaamisaluetta, ja ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että Suomen panostus asiaan jatkuu.

Selonteossa on kattavalla, vaikkakin lähinnä kuvailevalla tavalla käsitelty vähemmistöjen oikeuksien toteutumista Suomessa. Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota romanien ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien toteutumisen varmistamiseen. Kansainväliset sopimusvalvontaelimet ovat antaneet Suomelle toistuvasti huomautuksia romanien palveluiden saatavuudessa, asumisessa ja työhönotossa esiintyvistä syrjinnästä sekä romanivankien eristämiskäytännöstä. Samalla valiokunta pitää myönteisenä olemassa olevien ongelmien esille tuomista selonteossa ja Suomen ensimmäisen romanipoliittisen ohjelman laatimista. Valiokunta pitää tärkeänä, että eri hallinnonalat ja kansalaisyhteiskunta osallistuvat romanipoliittisen ohjelman toimeenpanoon laajapohjaisesti ja pitkäjänteisesti.

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat henkilöt kokevat syrjintää samoilla elämänaloilla kuin muutkin syrjinnän vaarassa olevat ryhmät: koulutuksessa, työelämässä, palveluissa ja vapaa-ajan harrastuksissa. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että myös näiden vähemmistöjen yhdenvertaisuuteen liittyvät asiat otetaan mukaan tasa-arvopoliittisiin toimenpiteisiin ja toimintaohjelmiin.

Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten asema

Selonteon mukaan turvapaikan saanti on yksi keskeisistä ihmisoikeushaasteista koko Euroopassa. Ulkoasiainvaliokunta pitää myönteisenä selonteossa todettua Suomen aktiivisuutta mm. YK:n pakolaisjärjestön puitteissa ja EU:n turvapaikkajärjestelmän kehittämisessä sekä selonteon linjausta kiintiöpakolaisten vastaanottamisen jatkamisesta Suomessa. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että Suomen vastaanottamien pakolaisten valintakriteereissä painotetaan suojelun tarvetta, väkivallan ja kidutuksen uhrien asemaa, naisten asemaa sekä arvioituja mahdollisuuksia kotoutua Suomeen.

Ulkoasiainvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa nousi esiin myös turvapaikanhakijoiden ja

pakolaisten asemaan liittyvien kysymysten ja ongelmien moninaisuus. Yhtenä erityiskysymyksenä esiin nousivat Suomeen yksin saapuvien alaikäiset turvapaikanhakijat, jotka altistuvat vakaville vaaroille ja ihmisoikeusloukkauksille matkansa aikana.

Maahanmuutto

Maahanmuutto ja maahanmuuttajien oikeudet ovat nousseet viime vuosina näkyvästi esiin kansainvälisillä foorumeilla. Ulkoasiainvaliokunta pitää myönteisenä selonteossa todettua Suomen aktiivisuutta maahanmuuttajien oikeuksien esille tuomisessa.

Maahanmuuttokysymyksistä on vuoden 2005 jälkeen tullut osa EU:n ulkosuhteita. EU on kehittänyt yhteistyötä maahanmuuttajien lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa pyrkimyksenä edistää järjestäytynyttä, työhön perustuvaa muuttoliikettä ja samaan aikaan estää hallitsematonta muuttoliikennettä ja sen lieveilmiöitä. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että tässä työssä korostetaan maahanmuuttajien oikeudenmukaista kohtelua sekä suojelutarpeessa olevien henkilöiden tunnistamista. Samalla valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että Suomessa laittomasti oleskelevien määrä on voimakkaasti kasvanut viime vuosina ja tällä on negatiivisia vaikutuksia ihmisoikeuksien toteutumiseen Suomessa. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä tehokasta puuttumista laittoman maahanmuuton ongelmaan.

Kansallisen tilanteen osalta ulkoasiainvaliokunta korostaa tarvetta jatkaa tukea maahanmuuttajien kohtaamien ongelmien, kuten heikon koulutuksen ja työllistymisen, sekä kotoutumisvaikeuksien torjunnassa. Valiokunta pitää myönteisenä selonteossa todettua hallituksen sitoutumista nollatoleranssiin suhteessa rasismiin, rasistisiin rikoksiin ja laittomiin työehtoihin.

Alkuperäiskansat

Alkuperäiskansojen oikeuksien edistäminen kuuluu Suomen kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan prioriteetteihin. Suomi toimii asiassa aktiivisesti muun muassa YK:n alkuperäiskanso-

jen oikeuksia koskevan julistuksen edistämiseksi, arktisessa yhteistyössä, kansainvälisessä toiminnassa ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi sekä läpileikkaavana teemana Suomen kehityspolitiikassa. Ulkoasiainvaliokunta pitää myönteisenä selonteossa kuvattua Suomen kansainvälistä toimintaa asiassa.

Selonteossa nostetaan saamelaiset esiin ainoana EU:n alueella olevana alkuperäiskansana sekä todetaan Suomen osalta saamelaisten kotiseutualueen kieltä ja kulttuuria koskeva itsehallinto. Suomessa saamelaisten asema alkuperäiskansana on tunnustettu perustuslaissa.

Selonteossa tuodaan varsin avoimesti esiin myös Suomessa olemassa olevia ongelmia. Yksi konkreettinen esimerkki on kotiseutualueen ulkopuolella asuvien saamelaislasten — eli noin 70 prosentin kaikista saamelaislapsista — jääminen kokonaan oman kielen ja omakielisen perusopetuksen ulkopuolelle.

Ulkoasiainvaliokunta pitää selonteossa todettua saamen kielen elvyttämishjelmaa potentiaalisesti merkittävänä avauksena. Ohjelman toimeenpanoon tulisi tarttua viivytyksettä. Valiokunnan mielestä ohjelmasta tulisi rakentaa riittävän vahva ja tavoitteellinen, jotta sillä voitaisiin merkittävästi vaikuttaa uhanalaisten saamen kielten tulevaisuuden turvaamiseen. Valiokunta kiinnittää huomiota muun muassa siihen, että Inarin saamelaisilta lapsilta puuttuvat edelleen oppikirjat heidän äidinkielellään.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota Kansainvälisen työjärjestön ILO:n alkuperäiskansoja koskevaan yleissopimukseen nro 169 (1989), jota Suomi ei ole ratifioinut. Selonteossa todetaan oikeusasiamiehen ja vähemmistövaltuutetun kritiikki Suomen ratifiointitilanteen pitkittymisestä.

Valtioneuvostossa valmistellaan parhaillaan perusteita sille, miltä pohjalta lainsäädäntöratkaisussa saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien kehittämiseksi voidaan edetä. Selonteossa todetaan hallituksen pyrkimyksenä olevan, että neuvottelut saamelaiskäräjien kanssa voitaisiin käynnistää mahdollisimman pian. Ulkoasiainvaliokunta pitää tätä pyrkimystä myönteisenä.

Ulkoasiainvaliokunta pitää ajankohtaisena myös pohjoismaisen saamelaisopimusluonnoksen käsittelyä. Oikeusministeriö on tammikuussa 2009 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on laatia arvio sopimusluonnoksen suhteesta Suomen perustuslakiin ja muuhun kansalliseen lainsäädäntöön sekä Suomea sitoviin kansainvälisiin ihmisoikeusvelvoitteisiin. Valiokunta pitää tärkeänä, että arvio valmistuu nopeasti ja sopimusluonnoksen käsittelyssä saavutetaan edistystä sekä Pohjoismaiden kesken että kansallisesti.

Ihmiskauppa

Ihmiskauppa koskettaa lähes jokaista maata maailmassa. Sen yleisimmin tunnistettu muoto liittyy seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Ihmiskauppa ulottuu lisäksi muun muassa lapsikauppaan, elinkauppaan ja työvoiman hyväksikäyttöön.

Selonteossa on kuvattu Suomen toimintaa ihmiskaupan torjumiseksi kansainvälisesti sekä kansallisesti valtioneuvoston kesäkuussa 2008 hyväksymän ihmiskaupan vastaisen toimintasuunnitelman puitteissa. Ulkoasiainvaliokunta korostaa kansainvälisen ja kansallisen toiminnan tehokasta yhteen nivomista. Valiokunta yhtyy selonteon huomioon siitä, että Suomen lähialueilla tapahtuva yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää ihmiskaupan ennaltaehkäisyssä.

Suomi ei ole ratifioinut Euroopan neuvoston yleissopimusta ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta. Selonteossa todetaan Suomen olevan ratifioimassa sopimusta ja ulkoasiainministeriön helmikuussa 2008 asettaman työryhmän selvittävän ratifioinnin edellyttämiä toimenpiteitä.

Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastaisen yleissopimuksen kansallisessa ratifiointiprosessissa edetään viivytyksettä.

Kriisinhallinta

Selonteon mukaan Suomi osallistuu ihmisoikeuksien, humanitaarisen oikeuden ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen EU:n, YK:n ja Etyjin kriisinhallintaoperaatioihin. Ulkoasiainvaliokunta pitää näiltä osin myönteisinä selonteossa käsiteltyjä Suomen toimia ihmisoikeuksien

valtavirtaistamiseksi kriisinhallintaan. Valiokunta kuitenkin huomauttaa, että Suomen osallistuminen kriisinhallintaan tapahtuu sotilaallisen kriisinhallinnan osalta nykyisin pääosin Nato-johtoisissa operaatioissa. Valiokunta katsoo, että myös Nato-johtoiset operaatiot olisi tullut selonteossa huomioida, sillä Suomella tulee olla tavoitteena ihmisoikeuksien, humanitaarisen oikeuden ja sukupuolinäkökulman vahvistaminen kaikissa niissä operaatioissa, joihin Suomi osallistuu.

Kehityspolitiikka

Ulkoasiainvaliokunta pitää hyvänä nykyistä tilannetta, jossa Suomen kehityspolitiikan prioriteetit ovat hyvin yhteensopivat Suomen ihmisoikeuspolitiikan prioriteettien kanssa ja ihmisoikeuksia edistetään Suomen kehityspolitiikassa läpileikkausperiaatteella. Suomen monenvälisen kehitysyhteistyön toiminnan perusteet tulevat selonteossa hyvin esille. Kahdenvälisen kehitysyhteistyön käsittely sen sijaan jää selonteossa pinnalliseksi. Erityisesti selonteosta puuttuu selvitys siitä, vaikuttaako ihmisoikeustilanne ja sen kehittyminen jotenkin Suomen kahdenvälisen kehitysavun kohdemaan valintaan tai valitun maan osalta avun lisäämiseen, vähentämiseen tai uudelleen kohdistamiseen. Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että asialla tulisi olla Suomen kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä vaikutusta, ja pitää aiheellisena että selontekoa — ja tarvittaessa Suomen kehityspolitiikkaa — jatkossa kehitetään näiltä osin.

Ilmastonmuutos ja ympäristö

Ilmastonmuutos voi huonontaa dramaattisesti ihmisoikeuksien toteutumista maailmanlaajuisesti. Ulkoasiainvaliokunta pitää ympäristövaliokunnan (YmVL 32/2009 vp) tavoin myönteisenä, että ilmastonmuutoksen merkittävät vaikutukset erityisesti köyhimmässä maissa ja haavoittuvimpiin väestönosiin on nostettu selonteossa tavoitteellisesti esiin. Ilmastonmuutos korostaa entisestään muun muassa köyhyyden torjunnan, väestönkasvun rajoittamisen ja muutoliikkeiden hallinnan tärkeyttä ja niihin liittyviä ihmisoikeuskysymyksiä. Naisten rooli on

keskeinen, kun näihin mittakaavaltaan valtaviin haasteisiin vastataan.

Ulkoasianvaliokunnan kuulemisissa nousivat esiin myös luonnon monimuotoisuuden yhtymäkohdat ilmastonmuutokseen sekä kysymys oikeudesta luonnon monimuotoisuuteen. Suomen nykyisessä perustuslaissa oikeutta luonnon monimuotoisuuteen lähestytään kaikille kuuluvan vastuun lähtökohdasta. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen moninaisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille, ja julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomen malli on herättänyt kansainvälistä kiinnostusta ja sitä kannattaa tuoda esille perustuslakiuudistuksia tekevissä maisa.

Työelämän oikeudet

Selonteon kansainvälisessä ja kansallisessa osiossa on yleisesti ottaen hyvin onnistunut pyrkimys kokonaisvaltaisuuteen. Ulkoasianvaliokunta pitää kuitenkin molempien osioiden suhteen puutteellisena tapaa, jolla selonteossa on käsitelty tai huomioitu työelämän oikeuksia ja ihmisoikeuksien toteutumista työelämässä.

Työelämän perusoikeudet kattavat keskeisiä ihmisoikeuksia niin kansalais- ja poliittisten oikeuksien kuin taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellistenkin oikeuksien alalta. Kansainvälisessä työjärjestössä ILO:ssa on vuonna 1998 hyväksytty Työelämän perusperiaatteiden ja -oikeuksien julistus, jonka mukaan kaikkia työjärjestön jäsenmaita sitovat työelämän perusperiaatteet ja -oikeudet, vaikka jokin jäsenmaa ei olisikaan ratifioinut asianomaista yleissopimusta. ILO:n kahdeksan työelämän perusoikeuksia koskevaa sopimusta muodostavat merkittävän työelämän ihmisoikeusnormiston, jota valiokunnan saaman selvityksen mukaan muun muassa Yhdysvallat edellyttää kauppapoliittisissa sopimuksissa noudatettavan ja EU käyttää kauppapoliittisena perustasona. ILO:n kahdeksan sopimusta koskevat muun muassa pakkotyötä, yhdistymisvapautta, syrjintää ja lapsityövoiman käyt-

töä. Ulkoasianvaliokunnan mielestä ILO:n sopimukset olisi pitänyt huomioida selonteossa sekä kansainvälisen että kansallisen tarkastelun osalta.

Työelämän perusoikeuksien puutteellisen käsittelyn myötä myös niiden kytkentä useiden muiden ihmisoikeuksien toteutumiseen on selonteossa jäänyt huomiotta. Tästä konkreettinen esimerkki yhdeltä selonteon prioriteettialueelta on lapsityön estävä vaikutus lasten oikeuksien toteutumiseen. Toinen esimerkki on järjestäytymisvapauden ja kollektiivisen neuvottelun oikeuden rajoittamisen estävä vaikutus useisiin oikeuksiin, kuten oikeus ihmisarvoisen elämän turvaavaan elintasoon ja lapsityövoiman käytön kieltö. Esimerkeissä mainitut selonteossa huomiotta jääneet ongelmat ovat kansainvälisesti hyvin yleisiä ja sekä yksilön oikeuksien että koko yhteiskunnan kehityksen kannalta laajavai- kutteisesti vahingollisia.

Myös Suomessa on edelleen työelämän oikeuksiin liittyviä ongelmia, kuten joidenkin ulkomaalaisryhmien alipalkkaus, romanien ja osatyökykyisten vaikea työllistyminen sekä paperittomat maahantulijat.

Taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet

Selonteon mukaan Suomi toimii taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien (TSS-oikeudet) oikeudellisen velvoittavuuden ja niiden poliittisen merkityksen vahvistamiseksi niin, että ne myös käytännössä olisivat tasavertaisia ihmisoikeuksia verrattuna kansalais- ja poliittisiin oikeuksiin. Samalla korostetaan kuitenkin valtion ensisijaista vastuuta maansa alueella olevan väestön oikeuksien takaamisessa ilman syrjintää.

Ulkoasianvaliokunta pitää myönteisenä, että TSS-oikeuksien enenevässä määrin saama kansainvälinen huomio on noteerattu selonteossa ja näiden oikeuksien edistäminen on nostettu yhdeksi selonteon läpileikkaavista teemoista. Myönteistä on myös se, että erityisesti sosiaalisia oikeuksia on käsitelty köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta. Selonteossa ei kuitenkaan juurikaan käsitellä ihmisoikeuksien

valvontaelinten ratkaisukäytäntöä eikä oikeuksien toteutumista Suomessa tähän valvontakäytäntöön verrattuna. Jatkossa selontekoa olisi tältä osin mahdollista kehittää.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomioita korjaustarpeisiin TSS-oikeuksien toteutumisesa Suomessa. Tärkeitä selonteossa esiin nostettuja ongelmia ovat muun muassa määräaikaisten työsuhteiden korkea määrä, pienituloisen väestön osuuden kasvu sekä kunta- ja aluekohtaiset erot sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuudessa. Lisäksi ulkoasiainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan kaikkien sairauksien kohdalla hoitoon pääsy ei Suomessa toteudu lain edellyttämällä tavalla.

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet

Ihmisoikeuksien vaikutus yksityisten toimijoiden välisissä suhteissa on tunnustettu laajalti, mutta selonteossa siihen ei juuri ole kiinnitetty huomiota. Edellisessä, vuonna 2004 annetussa selonteossa todettiin hallituksen tavoitteena olevan kehittää yritysten yhteiskuntavastuuta koskevaa dialogia sekä yhteistyössä yritysten kanssa ohjeistusta ihmisoikeusnormien huomioimisesta. Ulkoasiainministeriö on myös tuottanut edellisen selonteon jälkeen yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia käsittelevän tutkimuksen. Tämän huomioon ottaen ulkoasiainvaliokunta katsoo, että nyt käsiteltävänä olevassa selonteossa yritysten yhteiskuntavastuuta olisi voinut käsitellä enemmän. Valiokunnan mielestä seuraavassa selonteossa olisi perusteltua paneutua asiaan tarkemmin.

6 Johtopäätökset

Selonteon käsittely on antanut eduskunnalle mahdollisuuden käsitellä Suomen ihmisoikeuspolitiikkaa kattavasti. Ulkoasiainvaliokunta on koonnut yhteen eri valiokunnissa tehdyn työn tulokset.

Ihmisoikeuspolitiikka kuuluu keskeisesti ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Turvallisuus, kehitys ja ihmisoikeuksien toteutuminen vaikuttavat vahvasti toisiinsa.

Tehokas ihmisoikeuspolitiikka tarvitsee yhteiskunnan laajaa tukea, sillä oikeuksien toteutuminen vaatii toimenpiteitä kaikilla tasoilla kunnista Yhdistyneisiin kansakuntiin.

Suomi on onnistunut luomaan aktiivisen ihmisoikeuspolitiikan. Tämä on merkittävä saavutus niin Suomen kansainvälisen aseman kuin suomalaisten hyvinvoinninkin kannalta. Asiaa vaaditaan kuitenkin jatkuvaa kehittämistä. Ulkoasiainvaliokunta tekee useita kehitysehdotuksia.

Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että Suomeen perustetaan kansallinen ihmisoikeusinstituutio. Se olisi asemaltaan itsenäinen. Sen tehtävät liittyisivät Suomen ihmisoikeustilanteen tarkasteluun, tiedon keräämiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Ulkoasiainvaliokunta ehdottaa, että seuraava hallitus laatisi kansallisen toimintaohjelman ihmisoikeuksien toteuttamisesta Suomessa. Tämä voitaisiin tehdä seuraavan vaalikauden alussa hallitusohjelman laatimisen yhteydessä.

Ulkoasiainvaliokunta ehdottaa, että Suomi tekisi aloitteita tehokkaan EU:n sisäisen ihmisoikeuspolitiikan luomiseksi. Tällä hetkellä EU on maailmanlaajuisesti keskeinen toimija, mutta siltä puuttuu kykyä puuttua oman alueensa sisäisiin ihmisoikeusongelmiin. EU:n puuttumista tarvittaisiin mm. EU-maissa tapahtuvan romanien syrjinnän lopettamiseksi.

Ulkoasiainvaliokunta korostaa kaikkein haavoittuvaisimmassa asemassa olevien, kuten lasten, oikeuksia. Suomessa olisi selvitettävä mahdollisuudet kohdistaa kehitysyhteistyövarojen ja ihmisoikeustoiminnan ohella myös humanitaarista apua suuremmin lapsiin.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota väestön vanhenemiseen Suomessa. Kyseessä on koko yhteiskuntaan keskeisesti vaikuttava kehityssuunta. Puutteet vanhusten hoidossa ja arvostuksessa (ikäsyryntä) on suomalaisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta vakava kysymys, jossa tarvitaan aktiivisia toimia.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota myös vähemmistöjen asemaan. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä Suomen panostusta vähemmistöjen asemaan kansainvälisesti sekä vähem-

mistöjen oikeuksien ja yhdenvertaisuuden toteuttamiseen Suomessa.

Ulkoasiainvaliokunta haluaa jatkossa tarkempaa selvitystä siitä, miten kohdemaiden ihmisoikeustilanne ja siinä tapahtuvat muutokset vaikuttavat Suomen kahdenväliseen kehitysapuun.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton,

että eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta, mutta eduskunta edellyttää valtioneuvoston ryhtyvän seuraaviin toimenpiteisiin.

1. *Valtioneuvosto toiminnallaan ja taloudellisten voimavarojen kohdentamisella toteuttaa aktiivisesti selonteossa linjattuja tavoitteita; valtioneuvosto muun muassa varmistaa riittävät resurssit ja muut käytännön edellytykset sille, että Suomella on kyky ratifioida uudet kan-*

sainväliset ihmisoikeussopimukset poliittisen harkinnan jälkeen viivytyksettä.

2. *Valtioneuvosto etenee ripeästi valmisteluissa kansallisen ihmisoikeusinstituution perustamiseksi.*
3. *Valtioneuvosto hyväksyy seuraavan vaalikauden alussa kansallisen toimintaohjelman perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta Suomessa.*
4. *Valtioneuvosto antaa seuraavan vaalikauden lopulla eduskunnan käsiteltäväksi valtioneuvoston selonteon Suomen ihmisoikeuspolitiikasta, joka painottuu Suomen kansainvälisen toiminnan tavoitteisiin mutta sisältää myös arvion edistyksistä kansallisen toimintaohjelman toteuttamisessa.*
5. *Valtioneuvosto käsittelee kohdassa 4 tarkoitettussa selonteossa myös voimavarojen kohdentamista ihmisoikeuspolitiikkaan.*

Helsingissä 18 päivänä helmikuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pertti Salolainen /kok
vpj. Markku Laukkanen /kesk
jäs. Eero Akaan-Penttilä /kok
Antti Kaikkonen /kesk
Timo Kaunisto /kesk
Annika Lapintie /vas
Aila Paloniemi /kesk

Pekka Ravi /kok
Jutta Urpilainen /sd
Ben Zyskowitz /kok
vjäs. Timo Kalli /kesk (osittain)
Juha Korkea-osa /kesk (osittain)
Esko-Juhani Tennilä /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teemu Sepponen.